

Nytt förnamnslexikon i Sverige

När forskare och föräldrar velat veta någonting närmare om förnamns ursprung, ålder och spridning i Sverige, har de i 40 års tid vanligtvis slagit upp i Roland Otterbjörks handbok *Svenska förnamn*. Första upplagan kom ut 1964, den tredje och sista 1979.

Bakom den boken ligger ett enormt detektivarbete. Då avser jag inte bara botaniserandet i namnens etymologi utan framför allt den genomgång av källor som Otterbjörk gjort för att försöka spåra de äldsta beläggen för namnen. Tack vare honom vet vi nu på ett ungefär hur gamla förnamn och namnformer är i svenskan och när främmande namn lånats in. Äldre belägg än de som anges i boken kan i många fall påträffas genom ytterligare efterforskning. Men vem ger sig i dag tid att bläddra i kyrkböcker eller rulla mikrofilmer?

Några stickprov hos Otterbjörk visar att *Anton* tidigast påträffats i skrift i Sverige 1623, *Emil* 1741, *Robin* 1880, *Ida* 1351, *Julia* 1701 och *Emma* 1766 – för att nämna några av de populäraste förnamnen i Svenskfinland i dag. Egentligen är det inte helt korrekt att säga "påträffats i Sverige", för i stor utsträckning gäller uppgifterna hela det svenska språkområdet. Dels hörde ju Finland under största delen av den undersökta perioden till Sverige, dels har Otterbjörk ibland beaktat finländska källor. För t.ex. namnet *Ainas* tidigaste förekomst anger han 1845, Finl. 1839, för *Olgas* 1843, Finl. 1812.

Så gick vi in i dataåldern. Längre räckte det inte förrän också namnmateriel började systematiseras med datorernas hjälp. En sensation på sin tid var Sture Alléns och Staffan Wåhlins utgåva *Förnamnsboken* (1979), som behandlade alla de förnamn som svenskar officiellt bar den 1.1.1973 och som hade minst tio bärare. Läsarna informerades om namnens frekvenser, populäraste tidsperioder och regional fördelning. En tredje utökad och reviderad upplaga kom 1995.

Tiden går. Nya namn dyker upp, namnmodet växlar och frekvenserna därefter. I Otterbjörks utgåvor saknas t.ex. förnamn som *Denise*, *Felicia*, *My*, *Oliver*, *Ronja*, *Sebastian*, *Ted*, *Tim* – för att inte tala om nymodigheter som *Cassandra*, *Elliot*, *Erin*, *Jasmine*, *Liam*, *Minea*, *Noel* och *Tindra*. Gammalt nordiskt stoff finns det däremot gott om: *Almveig*, *Botvi*, *Frejdis*, *Ingegun*, *Sigborg*.

Det har, som av det nyss sagda framgår, länge funnits en beställning på ett uppdaterat förnamnslexikon i Sverige. Visserligen finns officiell namnstatistik tillgänglig på Internet i dag för Sveriges del liksom för Finlands, men alla har inte tillgång till en dator och en bok är alltid en bok, speciellt då det gäller att välja "rätt" namn för sitt barn.

I våras utkom så den länge emotsedda handboken om dagens förnamn i grannlandet. *Förnamn i Sverige, kortfattat namnlexikon* heter den. Författare är Sveriges i dag mesta kännare av förnamn, Eva Brylla, chef för namnavdelningen vid Språk- och folkminnesinstitutet (SOFI) i Uppsala.

Arbetet omfattar 240 sidor och innehåller utom namnartiklarna en inledning om namnskicket utveckling i Sverige och bl.a. presentationer av almanackans namn, terminologi och hur namnartiklarna ställts upp. Vid valet av namn för sin utgåva har Brylla utgått från Allén-Wåhlins utgåva från 1995 och ur den excerperat alla namn som den 1 januari 1995 hade minst 400 bärare i Sverige. Frekvensuppgifterna är däremot uppdaterade med hjälp av data från Statistiska centralbyrån. Etymologierna är hämtade ur Otterbjörk och nyare arbeten, både svenska och internationella. Av utrymmesskäl anför Brylla "den mest trovärdiga" tolkningen av ett namn, när varierande förslag förekommer. Uppgifterna om namns tidigaste förekomst är tagna ur Otterbjörk.

Redan en snabb bläddring i boken visar att

namnskicket i Sverige förändrats enormt sedan 1970-talet. Utvecklingen får tillskrivas dels modets nycker, dels den stora utländska invandringen. Bland dagens svenska medborgare svarar inte längre finnarna för det exotiska inslaget i namnfloren utan araber, kurder, iranier, ungrare, ryssar, polacker, spanjorer, greker, vietnameser osv. Så bärs exempelvis *Mohamed* med stavningsvarianter av 12 640 personer, *Ivan* av 12 557, *Ali* av 8 243, *Thi* av 2 368, *Reza* av 2 028, *José* av 1 958, *Samira* av 1 226, *Laszlo* av 1 059 och *Van* av 1 035.

Till de finska toppnamnen i Sverige hör *Juhani* med 10 511 bärare, *Olavi* 6 694, *Kalevi* 4 453, *Tapani* 4 146, *Marjatta* 5 463, *Kaarina* 5 430, *Liisa* 4 316 och *Tuulikki* 3 228 – äldre traditionella namn med andra ord. Man undrar vad barnen till finska invandrare döpts till? Är det samma gammaldags namn som föräldrarna eller är det svenska och internationella?

Inamnartiklarna är också Svenskfinland väl företrätt. Eva Brylla ger sig mödan att ta upp alla de namn som står i den finlandssvenska almanackan, också trots att namnen i Sverige hade färre än 400 bärare år 1995. Att våra almanackor skiljer sig en del, inte endast i fråga om datum på vilka namnen står utan också i fråga om namns förekomst, är känt. Men att hela 39 namn (enligt mina beräkningar) får komma in i det nya rikssvenska lexikonet enbart på den meriten att de ingår i den gällande finlands-svenska namnlängden, är betydligt fler än jag kunnat ana. Det är en ytterst vänlig gest gentemot bryllingarna öster om Bottenhavet. Jag blev nyfiken på dessa 39 namns frekvenser i Finland och kollade med data på vårt befolkningsregisters webbsidor. Jämförelsen ledde till en del intressanta avslöjanden (se tabellen på sidan 25 som innehåller de mest talande exemplen). Jämförelserna pekar,

såsom var och en kan se, på något olika traditioner i bruket av förnamn hos rikssvenskar och finländare, främst finlandssvenskar. *Fjalar*, *Kasimir*, *Peik*, *Rabbe*, *Selim* och *Tua* är exempelvis betydligt vanligare i Finland än i Sverige. Orsakerna anar man ibland: Runebergs episka dikt *Kung Fjalar*, Runar Schildts fina översättningar av Barbra Rings Peik-böcker, kända bärare inom vissa adliga ätter. Men framför allt påminner en frekvenserna om att en viss gallring i den finlandssvenska almanackan vore på sin plats!

Eva Bryllas lexikon är ett välkommet tillskott till den populärvetenskapliga litteraturen om förnamn. Den namnintresserade och den som tycker om att jämföra rikssvenskt och finlandssvenskt språkbruk erbjuds angenäm läsning och många tankeväckande detaljer. Lexikonet visar att vi fortfarande har mycket gemensamt i våra namnkulturer men att vissa olikheter är klart skönjbara. Utom de nyss nämnda olikheterna upptäcker man att bl.a. *Angelika*, *Lennart*, *Leo*, *Love*, *Ludvig*, *Maud*, *Mårten*, *Ola*, *Ove*, *Roland* och *Urban* var vanliga i Sverige under senare hälften av 1900-talet men inte i Finland. På senaste tid har också *Adam*, *Didrik*, *Douglas*, *Jill*, *Kenny*, *Ketty*, *Liam*, *Malkolm* och *Morgan* blivit trendiga i Sverige men inte hos oss. Men kanske de är på kommande?

Allmänt taget tycker jag mig likväl av namnfrekvenserna märka att de internationella modevägarna sköljer över oss i stort sätt samtidigt som rikssvenskarna. Inte omkring tio år senare som förr i tiden! Televisionen visar film- och popstjärnor och andra kändisar samtidigt på våra long- och latituder. Men att finlandssvenskarna fortfarande blickar västerut visar populariteten hos bl.a. de lindgrenska förnamnen *Emil*, *Ida*, *Anton*, *Lucas*, *Ronja*. □

Eva Brylla: *Förnamn i Sverige. Kortfattat namnlexikon. Liber*. 2004. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 88.

Namn	Antal bärare i Sverige enligt svensk statistik	Antal bärare i Finland enligt finländsk statistik
Alfa	45	119
Arla	133	432
Aslög	102	73
Dorrit	273	258
Frejvid	16	69
Fjalar	90	773
Grels	65	33
Gretel	350	957
Helvig	33	3
Irmelin	182	174
Kasimir	74	859
Magna	166	6
Odin	78	122
Peik	10	170
Rabbe	41	240
Rurik	162	646
Selim	315	1152
Torolf	208	726
Tua	335	533
Urda	26	73
Volter	49	203
Ågot	105	4
Öjvind	104	20